

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-451-1-19>

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE AT THE CURRENT STAGE

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Yemelyanova L. O.

*PhD in Economics,
Associate Professor at the Department
of International Economic Analysis and
Finance,
Ivan Franko National University of Lviv
Lviv, Ukraine*

Ємельянова Л. О.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародного
економічного аналізу і фінансів
Львівський національний
університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Ситуація, що склалася на даний час на геополітичній арені, підштовхує до проведення аналізу характеру впливу війни на інвестиційну привабливість та відповідно потоки прямих іноземних інвестицій в Україну. З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року значно зросли ризики, як макро-економічного та політичного характеру, так і ризики безпосереднього фізичного впливу на розвиток та існування підприємств в Україні.

За даними опитування Європейської бізнес-асоціації (ЕВА) в 2022 році більшість респондентів оцінили інвестиційний клімат в Україні як несприятливий та відзначили його різке погіршення порівняно з попередніми періодами. Серед основних негативних чинників було виокремлено в першу чергу військову агресію зі сторони росії, атаки на енергетичну систему країни, наявність пошкоджених об'єктів та інфраструктури, а також чинники, які і раніше погіршували інвестиційне середовище в країні, зокрема, рівень корупції та слабка судова влада [1].

В 2022 році різко впали потоки ПІІ та зменшилися запаси ПІІ в Україні як в абсолютних показниках, так і у відсотках від ВВП (рис. 1, 2). Подібна ситуація спостерігалася й у 2014–2015 роках.

Відповідно, як можемо побачити з рис. 1 та 2, найбільш негативний вплив на притік та запаси ПІІ в Україні мали саме військові конфлікти з росією, які розпочалися в 2014 та набули характеру повномасштабної війни у 2022 році.

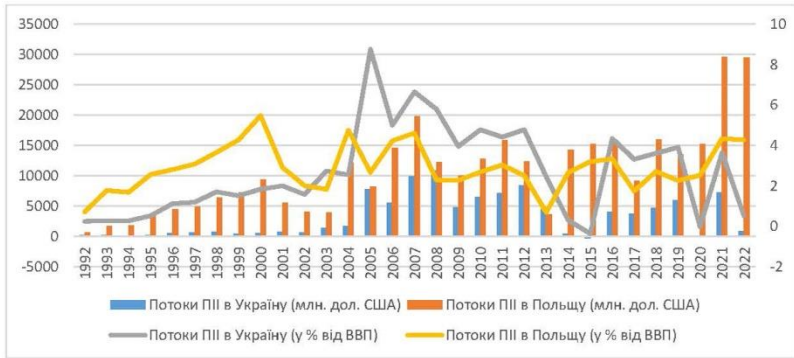

Рис. 1. Потіки прямих іноземних інвестицій в Україну та Польщу
Джерело: побудовано автором на основі даних UNCTAD [2].

Починаючи з 2022 року структура потоків ПІІ в Україну за секторами та країнами зазнала певних змін. До 2022 року найбільшу частку ПІІ Україна отримувала з Кіпру, Нідерландів, Німеччини, Швейцарії, США, Люксембургу, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії і Польщі. У 2022 році найбільшими інвесторами в Україну стали Швейцарія, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Люксембург, США та Франція. В обох випадках країни подані в порядку спадання частки потоків ПІІ в Україну [3].

За видами економічної діяльності до 2022 року найбільшою була частка ПІІ в промисловість (55% від потоку усіх ПІІ в країну станом на 2021 рік, зокрема на добувну та обробну промисловість припало 49%), сільське господарство (15,4% у 2021 році), оптову і роздрібну торгівлю та ремонт автотранспортних засобів (8,97%), а також фінансову та страхову діяльність (8,8%). У 2022 році за даними НБУ найбільші частки потоку ПІІ в Україну припали на фінансову та страхову діяльність, оптову і роздрібну торгівлю та ремонт автотранспортних засобів, інформацію та телекомунікацію і сільське господарство [3].

Обсяги накопичених Україною ПІІ в абсолютних показниках у 2022 році повернулися до значення 2014 року, тоді як частка цих інвестицій у ВВП склала 31,85%, що на 5,5% менше ніж у 2014 році (рис. 2).

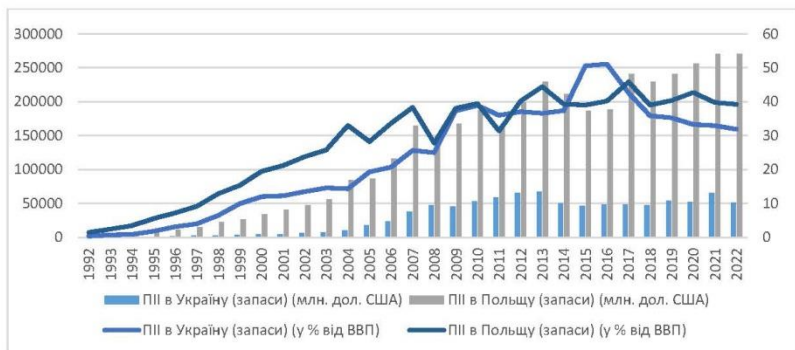

Рис. 2. Прямі іноземні інвестиції в Україну та Польщу (запаси)

Джерело: побудовано автором на основі даних UNCTAD [2].

Порівнюючи інвестиційну привабливість України та Польщі, як країни, що є найуспішнішим прикладом трансформаційних змін на постсоціалістичному просторі, варто відзначити в рази більші обсяги ПІІ в Польщу в 90-х роках, значний приріст потоків та запасів ПІІ зі вступом країни до ЄС (рис. 1, 2), а також значно кращий інвестиційний клімат, зокрема, за показниками, поданими в таблиці 1.

Попри всі негаразди у 2023 році Україні вдалося досягти певних позитивних зрушень в якості інвестиційного клімату. Індекс сприйняття корупції України у 2023 році зріс до 36, відповідно Україна посіла вже 104 місце зі 180 країн світу, для яких Transparency International розраховує показник СРІ. Показник СРІ Польщі у 2023 році дещо знизився, з 55 до 54, а країна опустилась в рейтингу на 47 місце [4].

Таблиця 1

**Якість інвестиційного середовища в Україні та Польщі
в 2012-2022 роках**

Показники	Україна		Польща	
	2012	2022	2012	2022
СРІ* (місце країни)	26 (144)	33 (116)	58 (41)	55 (45)
Індекс легкості ведення бізнесу**	152	64***	62	40***

Джерело: побудовано автором на основі даних [4, 5].

Примітка: * – з 2012 року країна може набрати від 0 до 100 балів, де 0 – найвищий рівень корупції, тоді як 100 – її повна відсутність.

** – місце країни серед країн світу. *** – дані за 2020 рік.

Зростання показника CPI України на 3 пункти є одним з найкращих результатів за 2023 рік серед країн світу. Україна також є однією з 17 країн, які в 2023 році показали найкращі показники по CPI за всю історію. Основними причинами зростання CPI України визначено: переслідування та покарання чиновників, які зловживають владою; проведення більшості державних закупівель за бюджетні кошти через тендерні процедури в системі Prozorro, а також процес ухвалення Державної антикорупційної програми (ДАП) на основі прийнятої раніше Антикорупційної стратегії [6].

Результати опитування інвесторів Європейською бізнес-асоціацією (ЕВА) за 2023 рік свідчать про значне зростання частки топ-менеджерів (до 32% проти 16% в 2022 році), які вважають, що нові інвестиції в Україну будуть прибутковими. 84% директорів компаній оцінюють інвестиційний клімат в Україні, як несприятливий, проте частка менеджерів, які вважають його вкрай несприятливим зменшилась з 37 до 24%. Незважаючи на війну, 32% респондентів вважають, що новим інвесторам буде вигідно заходити в Україну (в 2022 році так вважали 17%). Водночас 57% компаній, які вже присутні на українському ринку, збираються інвестувати в Україну під час війни, а 79% готові долучитися до процесу відновлення [7].

За даними опитування ЕВА у 2023 році лідери бізнесу виокремили такі позитивні зміни інвестиційного середовища, як здобуття Україною статусу кандидата на вступ до ЄС, дерегуляційні ініціативи, цифровізацію державних послуг, скасування мит та квот на український експорт зі сторони країн ЄС та інших країн світу, а також транспортний безвізовий режим з ЄС. При цьому основними ризиками залишаються російська військова агресія, корупція, слабка судова влада, логістичні проблеми та обмеження на валютні операції [8].

Отже, попри наявні загрози військового характеру та проблеми інституційного середовища, Україна демонструє прагнення до покращення інвестиційного клімату, а частка інвесторів, які розглядають нові інвестиції в Україну як прибуткові зростає.

Література:

1. Investment Attractiveness Index 2H 2022. URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/EBA-InvestIndex_2H-2022_ENG.pdf (дата звернення: 11.05.2024).
2. Офіційний сайт UNCTAD. URL: <https://unctadstat.unctad.org/datacentre/> (дата звернення: 11.05.2024).

3. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (дата звернення: 11.05.2024).

4. Офіційний сайт Transparency International. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/> (дата звернення: 11.05.2024).

5. Ease of Doing Business rankings. URL: <https://archive.doingbusiness.org/en/rankings> (дата звернення: 11.05.2024).

6. Corruption perceptions index 2023. Transparency International Ukraine. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/en/> (дата звернення: 11.05.2024).

7. Investment Attractiveness Index 2023. URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2023/12/EBA-InvestIndex_-2023_ENG-1.pdf (дата звернення: 11.05.2024).